

Zadnja dva dneva pred volitvijo naj zaupniki in agitatorji obiščejo volilce in naj jim popišejo glasovnice z imenom naših kandidatov. Zapiše naj se kandidatovo ime, njegov stan in njegovo bivališče, zakaj vsled pomanjkljivosti ali pomote postane glasovnica lahko neveljavna. Tudi je neposredno pred volitvijo še enkrat pregledati vse glasovnice ter zabičiti volilcem, naj prinesejo na volišče legitimacijo in glasovnico, in naj legitimacijo tudi po volitvi skrbno hranijo, ker je mogoče, da pride do ožje volitve, pri kateri se legitimacija zopet rabi.

Na legitimaciji je naznanjen dan, kraj in ura volitve. Volitev se vrši tajno po listkih, vodi jo pa volilna komisija v navzočnosti volilnega komisarja. Volilni komisar je lahko vsakdo, kogar imenuje za to okrajno glavarstvo. Volilna komisija se sestavi tako, da imenuje občinski odbor tri člane, volilni komisar pa tri, ti skupaj pa volijo sedmega člana. Vsi člani volilne komisije morajo biti volilci. Volilna komisija vodi volitev in odločuje z večino glasov o dopustitvi glasovanja in veljavnosti oddanih glasov. Zoper odločitev komisije ni pritožbe. Ako se ob pričetku volilne ure ne zglašijo zadosti volilcev, da se konstituira volilna komisija, potem prevzame komisar sam vse pravice in ves delokrog volilne komisije.

Volilni komisar mora skrbeti za mir in red ter ne sme dopustiti, da bi volilna komisija prekoračila svoj delokrog. Od trenutka, ko je določen začetek, ne sme volilni komisar dopustiti, da bi kdo v volilnem prostoru volilce nagovarjal.

Na dan volitve je potrebno, da se volilci stranke zbero še pred določeno uro na volišču, in sicer zategadelj, da pridejo tudi somišljeniki v volilno komisijo. Tu naj pazijo, kateri volilci se volitve še niso udeležili. Ti se potem še lahko poiščejo in pripeljejo na volišče. V komisiji pa tudi lahko pazijo, da kdo ne voli na tujo legitimacijo. Pri zadnjih volitvah so nekateri v mnogih krajih pobrali volilcem legitimacije in so potem poslali s to legitimacijo volit kacega drugega nevolilca.

Agitacija med volitvijo izda jako mnogo, vendar se je strogo držati postavnih mej.

Ko je volitev končana, naj bodo zaupniki navzoči pri razglasilu razmerja glasov.

Ako noben kandidat ni dobil nadpolovične večine glasov, potem pride do ožje volitve.

Pri ožji volitvi so veljavni samo tisti glasovi, ki so oddani za jedno tistih dveh oseb, ki sta prišli v ožjo volitev. Vsaka glasovnica, ki se glasi na kako drugo ime, je neveljavna, in je dotični glas izgubljen.

Tudi pri ožji volitvi se morajo volilci izkazati z legitimacijo, in je torej neizogibno potrebno, da vsak volilec svojo legitimacijo dobro shrani. Glasovnice se za ožjo volitev ne dostavijo volilcem na dom, ampak se dobé pri volilnem komisarju.

Samo ob sebi se uneje, da se smejo ožje volitve udeležiti tudi taki volilci, ki se prve volitve niso udeležili. Pri ožji volitvi je seveda s podvojeno silo delati, da pridejo naši somišljeniki polnoštevilno na volišče, in da se pridobi kar mogoče novih volilcev.

Priporočamo vsem somišljenikom, naj pri predstoječih volitvah delujejo z vsemi močmi in z vsem svojim vplivom, da pridejo naši volilci polnoštevilno na volišče in glasujejo za naše kandidate. Zlasti naj opozarjajo

kmetsko ljudstvo, da je volitev tajna, in da nihče ne izve, kako je kdo volil, in da se torej ni bati nikakega maščevanja.

V svrhu uspešne agitacije je potrebno, da se somišljeniki takoj v vsaki občini organizujejo ter si razdele delo, pa tudi skrbe, da se delo izvrši, da se nič ne zamudi.

Storimo vsak svojo dolžnost, spravimo tudi zadnjega moža na volišče in zmaga bo naša!

Učiteljstvu prijazni — pred volitvami.

Kadar se nam klerikalni listi laskajo in nas vabijo v svoj tabor, zdi se nam prav tako, kakor je lisica vabila na drevesu sedečega petelina, naj pride doli, da si ga ogleda bližje in se pobrati ž njim, recte, da se pogosti ž njim. Klerikalci so ravno tako prekanjene lisice. Ob vsaki mogoči in nemogoči priliki spuščajo jezo nad napredno učiteljstvo in novo šolo. Celo dnevne novice, v katerih se popisuje kakšen samomor, tatvina ali kako drugo hudodelstvo, na koncu zabeljijo: to je sad svobodne šole, tega so krivi liberalni učitelji itd. Prepogosto smo brali tudi že dolge članke z raznimi „lepimi“ naslovi proti učiteljstvu in šoli, in vendar se nam sedaj pri volitvah hočejo približati ter nas upreči za zmago njih požlindranih kandidatov. A vse zama, klerikalni krščanski socijaleci ali krščansko socijalni klerikalci, mi vas ne zabimo, tudi v volilnih stiskah nam deluje še spomin na vaše napade, in če vidimo na mizi klerikalni časopis in v njem članek s skrivnostno lepim naslovom na nas, obnovi se nam predstava vseh vaših mahinacij in natolcevanj proti nam.

Kadar nas in napredno šolo obdelujete prav po rovtarskih notah v „Slovenca“, se nam ne zdi še ravno največje zlo med vašimi hudobnimi nakanami, ker vemo, da „Slovenca“ ne bere tista naša tako „razsodna“ masa, temveč bere se le po župniščih in v par drugih obskurnih hišah. Bolj hudobno pa je, kadar v „Domoljub“ pišete, kateri pride v roke ljudem, ki ne razločijo črno od belega, lažnjivo od resničnega. Leto 1899 je bilo za napade na šolo in učiteljstvo pri vas posebno plodonosno. Samo iz „Domoljuba“, katerega 2 številki sta mi pri rokah, citiram nekaj nam prijaznih odstavkov. „Domoljub“ številka 16: „Navadno se okoli kakega učitelja zberemo najslabši (!) ljudje cele fare, on jih vodi potem v boju proti duhovščini, naroča jim brezverske časopise in pijančuje (!) ž njimi“. „Domoljub“ številka 19 piše pod naslovom: Slovenski učitelji odločite se: (Po duhovnih vajah.) Začeli so se maščevati (? kje) liberalni učitelji nad svojimi vernimi (!!) tovariši, primerno svojemu surovemu (!!) značaju... Kaj takega so delali pogani le za časa preganjanja kristjanov, kar danes delajo naši ljudski učitelji. Pa so pokazali tudi svojo pogansko (!) oliko. Krščanski stariši, ki ste po postavi prisiljeni (!!) izročati svojo mladino učiteljem, kaj pravite vi k taki organizaciji učiteljev? (Poprej opisuje prav zlobno zavito našo „Zavezo“.) Torej ne več po katoliški veri, ampak „na drug način“ bodo sedaj učitelji vzgajali mladino. Ta drug način nam je znan: očitno brezverstvo, sramotenje cerkve in prosta ljubezen. Kaj porečete vi na to, katoliški stariši, zato brezverski učitelj ne vpraša. Naš državni zakon je že itak čuden (!!!), ker trga (!) otroke starišem iz hiše in ne vprašuje po istiniti potrebi (kakšni?) in po volji starišev.“ Konec je tako zakuhan: „Vi morate poznati šole iz dveh vzrokov: 1. ker morate (!) svoje otroke pošiljati v šolo in 2. ker jo morate plačevati. Vi morate tudi vedeti, da so učitelji pri „Zavezi“ zahtevali plačo, kakor jo

imajo uradniki v XI., X. in IX. plač. razredu. V IX. razredu na primer so plače 1400, 1500 in 1600 gld. in še 200 gld. (v večjih mestih 250 gld.) aktivitetne doklade na leto. (Kaplan ima 300 gld. kongrua!) (Hudobnost!) S to zahtevo pridejo gotovo pred deželni zbor.

Vse to se bere v „Domoljubu“ in sicer bero to vkmečkih hišah naši učenci na glas, drugi analfabeti pa strmé zijajo in poslušajo okrog peči sedeč in se zraven prekrizavajo, ko slišijo, kakšno brezverstvo širijo in kakšne plače zahtevajo učitelji. Ti članki so pisani tako, da bi mogel na več mestih poseči drž. pravdnik vmes. N. pr. Državni zakon je čuden (pod to besedo razume vsak analfabet, da je krivičen) ker trga otroke starišem. To je prava hlastajoča lumparija. Podobno gradivo dobiš še v 15. in 20. številki istega letnika. Naštejemo lahko še številno mnogo takih člankov, ki sramote učiteljstvo in sicer v vseh klerikalnih listih. Dragi stanovski tovariši! Ker je „Slovenec“ priobčil v kratkem par člankov, ki vabijo učitelje v njegov tabor, izprevidiš lahko, kakšno hinavščino uganjajo proti nam. Mar misli klerikalna gospoda, da bomo sedaj s par publicami o ljubezni do nas pri volitvah bili sebe po zobeh in delali za klerikalne kandidate. Ste v zmoti! Tovariši, vsi brez izjeme okušate bridek sad učiteljevanja v sedanjih razmerah. Vsi imamo iste težave, iste težnje, isto prepričanje. Dolžnost naša je tedaj do zadnjega moža, da dela najintenzivnejše za kandidate, kateri so nam in našim težnjam prijazni, katerih zaman iščemo v klerikalnih vrstah. Ne bojimo se klerikalnega kamenja, to nas še ne bode ubilo. Vsakdo naj stopi v volilno borbo. Ne bojimo se plehastega grmenja! Če klerikalci dobe večino, za katero se jim ravno gre, dobimo učitelji v dež. zboru — neozdravljiv udarec. Zato vsi v boj! Vpogled nazaj v to borbo nas bode krepil in srčil v bodočnosti, da ostanemo zvesti napredku in svobodi. K. N.

Zdaj je jasno!

Volilni oklic kat.-narodne stranke ima tudi odstavek o nas učiteljih, ki je pa tako prikrojen, da zeva iz njega vsa hinavščina, s katero se je ta stranka do sedaj dobrikala našemu stanu. Očita nam, da smo liberalci, da smo hlapeci liberalnih mogotcev i. t. d. Pozivlje nas tudi, naj delamo v šoli na podlagi tiste sv. vere, po kateri so otroci doma izrejeni i. t. d. Konča se pa ta odstavek, ki pravzaprav ni drugega kakor „same besede“, tako-le: „In hvaležni narod Vas bo spremljal pri Vašem delu!“ — Glejte, glejte, kako bo — fletno! Mi pa do sedaj skušamo vsak dan in občutimo po vseh svojih udih, da bi se glasil ta konec pravilnejše in resničnejše tako-le: „In hvaležni narod Vas bo za Vaše dobrote pod vodstvom klerikalcev — bičal s škorpjoni!“ —

Stokrat smo že izjavili, da smo delovali in tudi hočemo delovati po naukih naše sv. vere! Stokrat smo že prosili, da naj se tisti učitelj, ki bi deloval proti sv. veri, brez usmiljenja ovadi pristojni gosposki, da ga strogo kaznuje! ... Pa vse nič ne pomaga; oni nas vendarle sumničijo in sumničijo! Kajne, gospodje, nekaj bo že — obtičalo — semper aliquid haeret!!! —

Za tem posvetnim volilnim oklicem se je pa oglasil še prevzvišeni gosdod knezoškof. No — ta je odkritosrčnejši. On je Gorenjec, kakoršni so bili kedaj. Ta naravnost pove, da je očiten grešnik tisti, ki se drži „Učit. Tovarisha“. Tega se pa drže vsi tisti učitelji, ki store svojo

dolžnost in se zavedajo, da so koristni člani človeške družbe in da torej smejo od te zahtevati, da jih upošteva. Obrekovalci, sleparji, tatovi, nečistniki in vsi drugi še bolj „grozni“ grešniki so dobri ljudje, da le pred klerikalci lepo pod klop zlezejo ali podomače rečeno, da le s klerikalci držé. A bodi pošten, delaven, požrtvovalen, čist in tudi veren učitelj i. t. d. **to je vse nič**, če se drži „Učit. Tovarisha“!!! —

Tako torej! To je enkrat vsaj jasna beseda! Zdaj je gosp. knezoškof na vsa usta povedal **to**, kar že vsaj 15 let uče bodoče duhovnike v semenišču, ko jim zabičujejo: „**z učitelji imejte malo opraviti!**“ Takó zistematíčno torej netíjo razpor med dvema stanovoma, ki sta prva poklicana národu pripravljati boljše bodočnost! Na drugi strani pa neprestano ustmeno in pismeno, na glas in na tihem črnijo nas učitelje in lažejo občinstvu, da mi delamo zoper vero, da mi hujskamo zoper duhovnike, da mi delamo zgago i. t. d. i. t. d. To so lepi možje! Kaj so to prijatelji naroda?? ? Hvala lepa za take prijatelje!!! —

Sicer pa danes ne bomo razpravljali, kako škodljiv, kako poniževalen je tak nauk o sovraštvu za čitatljiv duhovski stan. Mi za danes le rečemo: Če je tako, pa naj bo tako! Mi se ne bojimo bodočnosti. Če izpolnujemo svoje dolžnosti in dajemo cesarju, kar je cesarjevega, Bogu pa, kar je božjega, tedaj nam ne more nihče do živega, tudi gosp. knezoškof z vso svojo vojsko ne. Učitelji se bomo v tej nam vsiljenej borbi le še bolj vsestransko učvrstili, postali bomo odločnejši možje. To bo tudi našemu narodu v korist, zakaj možje bodo tudi može izrejevali! Če lemenatarje uče: „Z učitelji imejte malo opraviti!“, tedaj pa tudi mi odločno svarimo svoje tovariše: S slabimi duhovniki imejte malo opraviti! Amen!!!

Zmes.

XXX.

G. urednik! V časnikarski dobi kislih kumar sem se skoraj bal, da mi nedostaje gradiva za moje rešeto. Ali glej ga čuka! Klerikalni listi maše svoje predale prav marljivo z blatenjem, sumničenjem in obrekovanjem slovenskega naprednega učiteljstva, v zadnjem času posebno na Goriškem.

„Gorica“, pravše „Norica“ zaganja se po znanem receptu v goriško napredno učiteljstvo, prinašajoč dolge članke iz „učiteljskih krogov“. Saprilot! Kdor ne pozna tamošnjih razmer, bi mislil, da je že vse učiteljstvo preparirano za nameravano Slomškovo podružnico, kjer bodo klerikalni podrepniki, figuranti in slamorezniki, dr. Pepe pa jih bode vodil na vrvi klerikalne odvisnosti, kakor se to vrši pri društvu učiteljc. Seve lahko Slomškarje seštejemo na prstih ene roke, in jih še nekaj ostane. Vsi dopisi „Norice“ in „Prismojenca“ prihajajo iz znane „kovačnice“.

Reklo bi se zamorca prati, ako bi hoteli reagovati na omenjene neslanosti, zlobna podtikanja in klerikalno zbesnelost. Primeren odgovor jim je dala že večkrat neustrašna in zasluzna „Soča“. Neumevno mi je le to, kako so zamogli tovariši, zborujoči v Ajdovščini, obsojati tudi učiteljske dopise v „Soči“. Ali res mislite, da bode zlobne dopisnike klerikalnih listov z glace-rokavicami ugnali v kozji rog? Nemški pregovor pravi: „Auf einen groben Klotz, gehört ein grober Keil“. Kakor ti meni, tako jaz tebi; to je pravo geslo za politične nasprotnike.